

«فقومت العزم على كتابة شرح عليه كافل بايضاح معانيه و تحرير الفاظه و مبانيه مع ذكر ما بينه و بين اصله من التفاوت في زياده او نقص او ايراد او اعراض مع الجواب عنه و سميته تدرب الراوى في شرح تقرب النواوى فجعلته شرحاً لهذا الكتاب خصوصاً ثم لمختصرين ابن الصلاح و لسائر كتب الفن عموماً».

چاپ: مصر، قاهره، مطبعه خيريه، ۱۳۰۷ق؛ محقق عبد الوهاب عبد اللطيف، قاهره، دار الكتب الحديثه، چاپ دوم، ۱۳۸۵ق، دو جزیء، ۴۱۶+۲۵۸ص و مدینه منوره، مكتبه علمیه، ۱۳۹۲ق [دنا ۱۰۴۸/۲]

قم؛ گلبایگانی؛ شماره نسخه: ۴۶۸/۳-۳/۸۸

آغاز: کتاب التدبیر و المکاتبه و الاستیلاذ. اما التدبیر و هو تعلق العتق علی الوفاة مطلقاً او فی الجملة. فلفظه الصریح انت حر بعد و فاتی؛ انجام: فی انعقاده اعتقاداً و نية قولان الشبههما و اشهرهما انه لا یعتقد کالنذر... فی متعلق النذر أى الملتزم بصیغة کتاب تدبیر و مکاتبه و استیلاذ و ایمان و نذر؛ خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ ۱۶گ، ۱۶ سطر [ف: ۶-۳۲۸۸]

● تدبیر یوم و لیلۃ / طب / عربی

tadbīr-u yawm wa layla

جرجانی، اسماعیل بن حسن، ۴۳۴-۵۳۱ قمری

jorjānī, esmā'il ebn-e hasan (1043-1137)

اهدا به: قاضی ابوسعید احمد بن سعید بن احمد شاعری در ۳ «قسم» ساخته: ۱. معرفة اصول للعالم و مزاجات الارکان الاربعة و معرفة منافع الاعضاء و احوال. ما لا ید للانسان المميز من معرفتها؛ ۲. تدبیر الاسباب الستة عشر التي هي اسباب الصحة و المرض و تدبیر جميع ما یجرى معها و یتصل بها؛ ۳. تدبیر ما یتعمله هو ادم الله ایامه فی یومه و لیلته من جميع ما یحتاج الیه المرء فی یومه و لیلته.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۸۶۷۵

آغاز: بسمله، و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه و سلم، الحمد لله الذی جعل اسباباً من انقطع الیه موصوله و رفع مقام الواقف ببابه؛ انجام: انتهى درجات الاسناد الذی سقناه منی الی عبدالله بن عمر کلهم مصریون و الله اعلم آخر شرح التقرب. خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبر، فروردین ۱۳۷۲؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، ۱۵۹گ، ۲۵ سطر، اندازہ: ۱۷/۵×۲۵/۵سم [اهدائی رهبر: ۸-۱۵] و [ف: ۲۷-۲۸۶]

● التذقیق فی الجمع و التفریق = الفروق / طب / عربی

at-tadqīq fi-l jam' wa-t tafriq = al-furūq

ابن عالمه، احمد بن اسعد، ۵۹۳-۶۵۲ قمری

ebn-e 'āleme, ahmad ebn-e as'ad (1198-1255)

این کتاب - که در نسخه حاضر «کتاب الفروق» نامیده شده - در بیان بیماری‌های متشابه و اصول تشخیص آنها از همدیگر است و در میان آثار ابن عالمه، از شهرت بیشتری برخوردار است و در برخی منابع از آن به عنوان «التذقیق فی الجمع بین الأمراض» و «التفریق» یاد شده است. شامل چهار «مقاله» دارای فصول است و به صورت سؤال و جواب برگزار شده است.

[دنا ۱۰۴۸/۲؛ دائرة المعارف بزرگ اسلامی ۱۷۴/۴-۱۷۵]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۸۰۷/۲۴

آغاز: بسمله. الحمد لله رب العالمین حمد الشاکرین ... و بعد فانی لما امتد مدة مقامی بجرجانیة خوارزم حاطها الله؛ انجام: و یتقی طول عمره صحیح البدن سالماً معاً. ان شاء الله تعالی بی کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه نو، ۲۹گ (۲۳۷پ-۲۶۵پ)، اندازہ: ۱۳/۶×۱۷/۳سم [ف: ۵-۱۹۲]

← تذخین < شرب التتن

← تذخین (رساله در بیان حکم) < شرب التتن

● تدرب الراوی فی شرح تقرب النواوی / ادرايه / عربی

tadrīb-ur rāwī fi š.-i taqrīb-in nawāwī

سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹-۹۱۱ قمری

soyūtī, 'abd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446-1506)

وابسته به: التقرب و التیسیر لمعرفة سنن البشیر التذیر؛ نووی، یحیی بن شرف (۶۳۱-۶۷۶)

نووی در آغاز «علوم الحدیث» ابوعمر عثمان بن عبدالرحمن معروف به ابن صلاح را به نام «الارشاد فی اصول الحدیث» تلخیص و بار دیگر «الارشاد» را به نام «التقرب و التیسیر» خلاصه کرد که مورد توجه دانشمندان اهل سنت قرار گرفت و از سوی آنان چندین شرح بر آن نوشته شد که بهترین آنها «تدرب الراوی» سیوطی است. این کتاب افزون بر توضیح و تبیین متن به رد و ایراد نیز پرداخته است و خود می‌گوید:

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۹۴/۷

آغاز: بسمله. و هو حسبی قال الحکیم الأجل العالم الفاضل ابوالعباس احمد بن ابی الفضل اسعد بن حلوان الطیب الحمد لله الذی هدانا لهذا و ما كنا لنهتدی لولا أن هدانا الله و نشکره علی ما خولنا من نعمه ... أما بعد فانی لما رأیت اطباء الزمان لا یعرفون من الأمراض الا ما تصو روه عن الكتب بدلائله و أسبابه المذكورة و كانت الأسباب و الدلائل قد تشترک و الأمراض قد تشبه و كانت الهمم قاصرة عن تحصیل العلم بذلک بالقیاس و الاستخراج من الأصول و القواعد، رأیت أن اجمع کتاباً فیما یشبه من الأسباب و الدلائل و الأمراض اجمع فیہ بین کل مشترکین و متشابهین؛ انجام: فهو دلیل الاحتراق و ایضاً بما یتبع کل واحد من المدلولین من الاغراض الخاطئة بهما تم الكتاب.

فرستگان نسخه‌های خطی ایران (فخا)؛ جلد هفتم؛ به کوشش، معصطفی درایتی؛ تهران: سازمان

DIA 276245

اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۱/۲۰۱۲

[ف: ۵-۳۵۷]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۱۷۱/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی کاه، بی تا؛ جلد: مقوایی سبز، ۲۱ گ (۶۱ پ-)

(۸۱)، اندازه: ۲۴×۱۵ سم [ف: ۳۸-۲۱۳]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۶۹۴/۵

خط: نستعلیق، بی کاه، بی تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: ساغری فرنگی سبز،

۳ گ (۳۵-۳۷)، ۱۷ و ۱۵ سطر، اندازه: ۲۴×۱۵ سم [ف: ۶-۹۲]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۵۹۴/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کاه، بی تا؛ محشی؛ کاغذ: حیایی، جلد: تیماج

قهوه ای، اندازه: ۲۰/۵×۱۵ سم [ف: ۱۲-۲۴۵]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۸۲۷۱

آغاز: برابر؛ انجام: تمت الزبده فی الصرف و الاشتقاق ... فی سنه

۱۲۴۴

خط: نستعلیق، بی کاه، بی تا [رابانه]

● **زبده الصرف / صرف / عربی**

zubdat-uş-şarf

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۹۱۴/۲۳

آغاز: الحمد و النعمة لله و الصلوة و السلام علی خیر خلق الله

محمد رسول الله و اله اجمعین. اعلم ان الافعال والاسماء اربعة

انواع صحیح و مهموز و معتل و مضاعف. فالصحیح ما لیس فی

مقابلة الفاء و العین و اللام حرف علة؛ انجام: و ان كان الثاني من

كلمتها و كان مدغماً تثبت المددة كدابة و خويصة. تمت.

خط: نسخ و نستعلیق، بی کاه، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی نخودی،

جلد: میشن زیتونی، ۶ ص (۲۰۵-۲۱۰)، اندازه: ۲۳/۶×۱۲/۳ سم

[ف: ۱-۲۹/۱-۳۱۴]

● **زبده الطب = الزبده فی الطب = شرح قانونچه /**

طب / عربی

zubdat-uṭ-ṭibb = az-azubda fi-ṭ-ṭibb = š.-i qānūnča

جرجانی، اسماعیل بن حسن، ۴۳۴ - ۵۳۱ قمری

jorjānī, esmā'il ebn-e hasan (1043 - 1137)

اهداء به: علاءالدوله اتسز بن محمد خوارزمشاه (۵۵۱-)

کتابی است مشتمل بر بیان اصول و طرق معالجه امراض و ذکر

اسماء ادویه مرکب. فهرست عناوین و موضوعات: جزو علمی

کتاب مشتمل است بر نه «مقاله»: ۱. التّبص، در یازده باب؛ ۲.

التنفس؛ ۳. التفسره، در دوازده باب؛ ۴. البراز؛ ۵. العرق؛ ۶. النفث

و لونه و طعمه؛ ۷. الاسباب و الاعراض التي تحدث فی الابدان و

تكون اسبابا لحدوث احوال طبيعية و غیر طبیعیة، در شانزده باب؛

۸. البحران، در سیزده باب؛ ۹. تقدمة المعرفة، در هفت باب؛

فارسی، محمد تقی بن محمد، ق ۱۰ قمری

fārsī, mohammad taqī ebn-e mohammad (- 16c)

کتاب مختصری است در صرف عربی.

۱. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۸۲/۱

آغاز: بسمله - الحمد لله المحمود فی کل فعالة و الصلوة و السلام

علی خیر خلقه محمد و آله؛ انجام: تمت الزبده فی الصرف و

الاشتقاق من رسائل کتاب بستان الادب من تألیفات محی الحکمه

ابوالخیر محمد الفارسی ...

کا: مومن ابن عابدین، تا: ذیحجه ۱۲۴۷ق؛ محشی؛ ۳۲ گ، ۱۵

سطر [ف: ۱-۱۶۱]

۲. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۵۴۱/۳-۹

انجام: تمت الزبده فی الصرف و الاشتقاق من رسائل کتاب بستان

الادب من تألیفات محی الحکمه ابوالخیر محمد الفارسی ... اعطاء

الله و رضی عنه این خط کترین بندگان محمد حسن ابن آقا

محمد حسین شیرازی فی تاریخ ۱۵ شهر صفر المظفر روز شنبه در

مدرسه میرزا علی اکبر نوشته شد.

خط: نسخ، کا: محمد حسن فرزند آقا محمد حسین شیرازی،

بی تا، جا: شیراز مدرسه میرزا علی اکبر؛ کاغذ: فرنگی شکری،

جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۴۱ گ، ۱۲ سطر (۱۱×۶)، اندازه:

۱۰/۵×۱۶ سم [ف: ۲-۱۳۵]

● **زبده الصرف = اقسام اشیاء و افعال / صرف / فارسی**

zobdat-os-sarf = aqsām-e ašyā' va af'āl

علوی، ظهیر بن محمود، ق ۱۲ قمری

'alavī, zahīr ebn-e mahmūd (- 18c)

رساله کوتاهی است در صرف؛ دیباجه آن با اصطلاحات صرفی

است.

آغاز: الحمد لله الموصوف بالتصريف المنعوت بالتخفيف الذي

انعامه صحیح علی العباد ... اما بعد فقد قال العبد الضعیف الرجی

الی رحمة الله القوى ... بدان علمک الله

انجام: روا باشد که یکی را حذف کند تخفیف چون نیز او ...

تمام شد

شرح و حواشی:

۱- حاشیه زبده الصرف

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۶۹۴/۳

خط: شکسته نستعلیق، بی کاه، تا: سه شنبه ۱۴ رمضان ۱۰۲۳ق؛

کاغذ: ترمه، جلد: ساغری فرنگی سبز، ۵ گ (۲۵ پ-۲۹ پ)، ۱۷ و

۱۵ سطر، اندازه: ۲۴×۱۵ سم [ف: ۶-۹۲]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۷۵۴/۲

خط: نسخ و نستعلیق، بی کاه، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه

ابری فرنگی، ۱۴ گ (۳۵ پ-۴۸)، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۴×۱۵ سم

فهرستگان نسخه های خطی ایران (فخا)؛ جلد هفدهم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان

DIA 276255

استاد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۱/۲۰۱۳